

Spicilegium ex codice Censorini Coloniensi

instituit Wilh. Crecelius.

Censorini de die natali libellus cum diu foedissimis inquinatus mendis circumferretur, hac aetate multo integrior prodiit opera O. Jahni (Berolini 1845) et Fr. Hultschii (Lipsiae 1867). Atque ille quidem recte iudicavit in emendando libro maximam auctoritatem tribuendam esse codici Darmstadiensi sive Coloniensi a se diligentius excusso¹⁾: post eum Car. Halmius quae vel nova codicis pervestigatione indagasset ipse vel ab Urlichsio ex illo notata acceperat (v. praef. editionis Lipsiensis p. X), omnia Hultschio tradidit. Horum quidem virorum curis quamquam universa codicis lectio explorata videri potest, tamen ad rem omnino expediendam paucula quaedam addenda esse intellexi, cum nuperrime cum Hultschii editione ea conferrem, quae ego olim abhinc viginti quinque annos in codice perscrutando expiscatus essem. Neque id mirum est: nam primaria huius manus, qua sola in recensendo libello licet pro fundamento uti, innumeris locis vel rasura vel aliis rationibus commutata est, ut iterum ac saepius, quid primitus exaratum fuerit, vix maxima oculorum acie dignoscere possis. Quocirca non alienum a re existimavi ex commentariolis meis, quae a ceteris nondum enotata essent, nunc expromere atque quamvis exigua videantur in medium conferre.

In primaria autem scriptura librarii (D) quae passim mutata sunt, Hultschius omnia nota d significavit. Ea maximam partem profecta sunt ab una vel pluribus manibus, quae cum inter se tum saepius a prima manu vix possunt internosci atque ab hac proxime aetate absunt. Haec quidem ipse quoque infra nota d indicabo. Praeterea librarius XI fere saeculi paucis locis aut omnia addidit — id quod factum est in Victorino, qui Censorinum antecedit — aut quae falsa opinaretur mutavit: quae etsi in Censorino quidem nullius pretii sunt, tamen ne quid omissum videatur, proponam addita nota d. Denique homo quidam doctus recentiore aetate et sexto decimo quidem ut videtur saeculo hunc codicem pertractavit, hic illic correcturas et emendationes suas adiecit, rectius dispescuit vocabula falso disposita, argumentum libri in margine breviter descripsit; ab hoc quae addita sunt quamquam facillime et pallidioris atramenti colore et genere scribendi a ceteris distinguuntur, tamen nonnullis locis ab editoribus confunduntur cum vetustioribus scripturis: quod ubi factum esse videtur, ipsius recentissimae manus correcturas afferam easque ab illa profectas esse nota r indicabo.

¹⁾ Fuerat hic codex, saeculo ut videtur septimo exaratus literis paene uncialibus, bibliothecae capituli metropolitanae ecclesiae Coloniensis. Inde propter turbas bellicas exeunte proximo saeculo Arnsbergam in tutum perlatus, cum illa civitas sub dicionem Magni Ducis Hassiae cecidisset, iussu principis Darmstadium in bibliothecam aulicam translatus est. Nuper ex condicionibus pacis a. d. III. Non. Sept. 1866 inter Regem Borussiae et Magnum Ducem Hassiae conciliatae reportatus Coloniā in bibliotheca capituli asservatur. Codicem accuratius descripsit O. Jahnus in prolegomenis editionis p. XVI sq.; in hac una re erravit, quod Censorinum et fragmentum vulgo illi adscriptum foliis contineri vult tringinta: sunt XXXI.

Censorini de die natali liber.

Pag. 3, 1 (ed. Hultschii). *Munera ex auro vel quae ex argento nitent*] quamquam in codicibus scriptura non variat, tamen vix adducor ut locum integrum putem. Nam et minus concinne congruenterque singula membra enuntiati composita videntur neque latine dici arbitror *ex argento nitere*. Quam ob rem sic existimo vv. *quae nitent* non ab ipso Censorino profecta, sed supra versum addita olim ab eruditulo aliquo grammatico, cui quidem minus probaretur substantivorum illa per solam praepositionem *ex* compositio, postea ab imprudentibus librariis in seriem orationis recepta esse.

3, 2 *noo* in margine adscripsit d (utraque o in rasura; primitus fuisse videtur *num*, ceterum ne hoc quidem a D profectum).

3, 3 In codice haec leguntur: *inhiantⁱiqui vulgo diues^{it} uocatur* (germanicis q. d. literis expressi quae a d scripta sunt). Quae Hultschius reponit *inhiat ille qui vulgo dives vocatur*, probari nequeunt propterea quod spatium ad supplendam vocem *ille* vix sufficit. Quae cum ita sint acquiescendum est in lectione veterum editionum *inhiat is*: atque huius ipse in codice evanida vestigia dispicere mihi visus sum.

3, 6 *abiceris* D, corr. r — 3, 9 *esse set* D, *esset* d — 3, 16 *q̄* D, *q̄v* d

3, 19 *minime*, e in ras., nescio an primitus exaratum fuerit *minimū*

3, 19 *deis* D, *diis* d — 3, 19 sq. *praetio saneq;* D

4, 20 *deos* (?) D, *diis* d

6, 1 *solus* D, *solū* d

6, 5 *arcess^{ntur}* D, erasa altera s, *mu* in margine ante *ntur* addidit d

6, 20 *is* D, *his* d

7, 2 *Occeium* D — 7, 5 *antig.* D — 7, 7 *theuprastus* D, *theoprastus* d

7, 20 *enatos* D, *ēē natos* d. Post hoc vocabulum in margine haec adscripta *uērg. hin lapides pirre iactos saturnia rēna et alibi quo tempore primum deucalion uacuum lapides i. a. c. t. u. i. o l i.*

8, 12 *enpedoclis* D, *enpedocle* d — 8, 14 *longe* D, *longi* d — 8, 15 *coherentes* D

8, 26 *simphas* D, *symphas* d

9, 2 *confringant* D, *confingant* d

9, 18 Ad lectionem primariae manus *adri* proxime accedere videtur, quod olim H. Hainebachius et Chr. Rumpsius Gissenses pro se quisque inventum mecum communicarunt *acciri*.

9, 22 *maresint^{erimat}* D; ipsa quoque litera p in margine addita est a d.

10, 7 *nihil definite* restituendum videtur: nam et literae o *minus* supra versum additae sunt et ille usus vocabuli nihilominus = nequaquam, quem Jahnus ex Prisciano et ICTis affert, alienus a latinitate Censorini est.

11, 5 *representari* D

12, 20 *septemensib.* D

14, 26 *equilateratis* D

15, 28 *praecipue* D — 16, 4 *appolloniates* D — 16, 17 *quosintellectus* D, eras. s

17, 12. 13 *diatessaron* — *dia pente* — *diapason* — *diastema*. Item in his vocibus latinae literae usurpatae sunt 18, 3. 6. 11

17, 26 *simphonian* D, *symph.* d. Item 22, 11. 17

18, 5 *latine* D — 18, 8 *hemelion* D, *hemilion* d — 18, 20 *simph.* D, *symph.* d — 18, 23 *duplum* D

19, 8 *ducentesimo* D, *ducentesimo* d — 19, 16 *facientes* D, *facientē* erasa s d — 19, 23 *TEAION* D

20, 1 *ducentesimum* D

20, 4 *pregnans*, literae ns in rasura: nescio an primitus exaratum fuerit *pregnas*.

20, 19 *agitarent* D, erasae nt

21, 13 *appellatur* D, n supra scr. δ

21, 18 *uidimus* D, corr. ut videtur r — 21, 21 *ad dies* D, *ad^{ai} dies* d

22, 2 *adhiberetur* D, n supra scr. δ

22, 11 *symphonū* δ — 22, 15 *expereitus* D — 22, 22 *accedit* D, corr. r

23, 12 *pithagoras* D, *pythagoras* d — 23, 14 *mercoris* D, erasa s, i addidit r

- 25, 3 *aetatem*
 25, 6 *quadragesimum* D, *quadragesimum* d. Item *quingagesimum* D, *quingagesimum* d.
 25, 9 *singulus* D, *singulos* d — 25, 17 *quae dum* D — *depraecando* D
 26, 9 *ipsos inde* D — 26, 11 *aetatem* D, *erasa m*
 28, 1 *stomaci* D
 29, 6 *erubisceret* D, *e supra ser. r* — 29, 10 *sacerdoti* D — 29, 24 *eloquentia* D
 31, 7 *viginti* D. Item 32, 14. 42, 13 et *unde viginti* 32, 15
 34, 3 *quingentesimo* D — 34, 14 *Cesar aũg.* D — 34, 17 *cõs* D
 34, 20 *referrentur* D, *referuntur ð*
 35, 9 *annorum .c.* D — 35, 19 *scripsit* D, *scribit d (bit in rasura)*
 36, 1 *is* D, *his* d aut ð — 36, 3 *centesimo* D
 37, 1 *mysteria* D, *mysteria* d — 37, 23 *octeteris* D
 38, 12 *v̄i.* et *accccxl* D
 39, 13 *dyrracinus* D, *dyrracinus* d — 39, 26 *impetratore* D
 40, 12 *quod* D, *corr. ð*
 41, 10 *constituaretur* D, *n addidit ð* — 41, 12 *instituissent* D, *erasae nt* — 41, 21 *vetustates* D, *corr. d*
 42, 10 *suaetio* D
 43, 2 *exequaretur* D
 44, 20 *mithicon* D, *mythicon* d. Item *olimpiade* D, *olympiade* d
 45, 6 *diuerse* — 45, 19 *nongentesimus* D — 45, 25 *ducentisimus* D, *ducentisimus* d
 46, 4 *egyptii* D — 46, 8 *aegyptiis* D, *aegyptiis* d — *quidam* D — 46, 16 *jmp* D
 47, 3 *mensium* D, *mensuum* d
 47, 16 *piscib.* D, *pisce* d — 47, 20 *inaexplorata* D — 47, 21 *lunam* D, *erasa m*
 48, 17 *arkiti* D, *arkity* d
 50, 4 *ceteri* D — 50, 11 *horis* D, *erasa h* — 50, 20 *aclima* D, *aclimate ð* — 50, 23 *corn* D
 51, 24 *uesperanteorum* D, *uesperanteorum ð*

Fragmentum Censorino adscriptum.

- 55, 8 *opus mundi* D — 55, 10 *industriam* D
 56, 7 *paallegg* D, *r supra ser. d* — 56, 24 *depraessi* D
 57, 15 *quoq.* D
 58, 22 *costodiunt* D
 59, 11 *acronicos aronicus* D — 59, 12 *deprehensa* D
 60, 2 *aliena* D
 56, 4—60, 7 Haec duo capita quae sunt *de coeli positione et de stellis fixis et stantibus* iam O. Jahnus adnotavit paucis verbis mutatis legi apud scholiastam Germanici. Ex illius codicibus in omnibus fere rebus cum codice Censorini Coloniensi congruit Dresdensis 183 saeculi noni, in quo a folio IX^b usque ad folium XXXI^a scholiastes Germanici legitur.

- 60, 19 *congragatio* D
 61, 5 *fininib.* D — 61, 6 *planitiae* D. Item 62, 13. — 61, 8 *haeç* D — 61, 9 *linaea* D *erasa media a*
 61, 10 *angulus* D — 61, 11 *fecit* D — 61, 17 *conprachensa* D
 62, 4 *amphigonium* D, *amphygonium* d
 63, 12 *archiloghus* D
 64, 4 *Rithmus* D, *Rythmus* d
 65, 6 *frigio* D, *frigiv* d
 65, 8 *hypolidi* D
 65, 10 *lidii* D, *lydii* d
 65, 11 *hyperamixolidius* D, *hyperamyxolydius* d
 65, 16 *proslambanomenus* D, *proslambanomenos* d

- 65, 18 *deinde hypate deinde hipate meson (eson in rasura) D, ex hipate d fecit hypate*
 66, 6 *excepissent D erasae nt*
 66, 13 *hemitonium D, semitonium d*
 66, 18 *sq. latinae et laegitima D*
 67, 17 *ordine D, ordini d*
 68, 3. 6 *dactili et dactilicus D, corr. d*
 68, 18 *anapestos D*
 69, 2 *pirrichion D, pyrr. d*
 69, 7 *sq. tribrachiin D, tribrachyin d*
 69, 9 *Vix opus esse videtur quod in codd. legitur plurimum mutare: est illud adverbium. neque ut lectio codicum emendetur postulat id quod sequitur paucissima: non enim constantia a tali scriptore requirenda.*
 69, 16 *quadratos D quadratos d*
 70, 8 *pirricium D, pyrrichium d*
 70, 12 *axena D, axena d — cholcos D*
 71, 10 *pirrin D, pyrrin d*
 71, 13 *pirrichium D, pyrrichium d*
 71, 21 *lucum D, locum d*
 72, 8 *amphibrachis D, amphibrachys d*
 72, 9 *anapestus D*
 72, 13 *palinbrachius D*
 73, 1 *heroicus D, heroicos d*
 73, 6 *falecium D, falecium d*